

İZMİR'DE KİMYA SEKTÖRÜ, SEKTÖRÜN POTANSİYELİ VE GELİŞTİRME OLANAKLARI

Özge UÇAN

Kimya sanayi; önümüzdeki yıllarda küresel üretim ve ticarete etkin olacak sektörlerden otomotiv, bilgi ve iletişim teknolojileri, makine, yatırım ve tüketim malları sektörlerinin tamamına girdi sağlamaktadır.

Dünyada kimya sektöründe bilimsel gelişmeler nanoteknoloji, biyokimya, katalizör, genetik, organik kimya ve polimer kimyası alanlarında gözlenmektedir.

Dünya kimya sanayinde önceki yıllarda süren Avrupa Birliği hakimiyeti, son yıllarda Uzak Doğu ve Asya'ya geçmiş bulunmaktadır.

Türk kimya sektörü 23 bin firması, 280 bin çalışanı olan ve 2.600 madde ve müstahzarın üretildiği dev bir sektör olup iç ve dış piyasada gösterdiği performans ve dinamizm ile ülke ihracatını sırtlayan sektörler arasında yer almaktadır.

TİM verilerine göre, Türkiye'de sektörün 2013 yılı ihracatı 17,5 milyar dolar iken 2014 yılında 17,9 milyar dolara yükselmiştir. Sektörün 2015 yılı hedefi ise 19 milyar dolar ihracat gerçekleştirmektir.

2014 yılında en fazla ihracat yaptığımız ülkeler ise sırasıyla; Mısır (1,23 milyar \$), Irak (1,06 milyar \$), Almanya (891,6 milyon \$), Malta (820,5 milyon \$) ve İtalya (690,3 milyon \$)'dır.

Diğer yandan Afrika'ya ihracatını artırmaya devam eden kimya sektörü geride bıraktığımız yılda Nijer, Kenya, Somali, Uganda gibi ülkelere olan ihracat artışı ile dikkat çekmiştir.

Türk kimya sanayisinin ihraç ettiği başlıca ürünler genel olarak; petrokimyasallar, gübreler, ilaçlar, sentetik elyaf ve iplikler, sabun ve deterjanlar ile boyalar olarak sıralanabilir.

2014 yılında en fazla ihracat gerçekleştirilen alt sektörler sırasıyla; plastikler ve mamulleri (5,73 milyar \$), mineral yakıtlar, mineral yağlar ve ürünler (4,63 milyar \$), kauçuk, kauçuk eşya (1,36 milyar \$), anorganik kimyasallar (1,25 milyar \$) ve sabun ve yıkama müstahzarları (1,02 milyar \$) olmuştur.

KİMYA SEKTÖR RAPORU

Türkiye'nin en büyük ilk 1.000 ihracatçı listesinde 2007 yılında ilk 1.000 içerisinde bulunan kimya şirketlerinin toplam ihracatı 7,5 milyar dolar iken 2013 yılına kadar sektörün ihracat performansı yükselmiş ve 10,9 milyar dolar seviyesine çıkmıştır.

Türkiye, dünyada soda külü, krom ve borun ana üreticilerinden biri olarak rekabet avantajına sahiptir.

Türkiye'nin toplam yabancı sermayesinde % 13'lük paya sahip bir sektör olan kimya sanayisine dışarıdan yatırım yapan 300'ün üzerinde şirket bulunmaktadır.

Öte yandan sektör, sanayi sektörleri arasında en fazla ithalat yapan sektörler arasında yer almaktadır. Yurt içi üretimin yetersizliği, sanayiciyi ithalata yönlendiren en önemli faktördür.

Kimya sektöründe ithalat yapılan ara mallara baktığımız zaman büyük bir bölümünü petrokimyasal ürünlerin oluşturduğu görülmektedir.

Halen yürürlükte olan ve çeşitli eylemler tanımlayarak sektörün gelişimini hedefleyen "2012-2016 Türkiye Kimya Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı"nda, kimya sektörünün uzun vadeli vizyonu; "Katma değeri yüksek ürünler üreterek, Türkiye'yi yatırım üssü haline getirmek" olarak tanımlanmıştır.

Stratejide ayrıca özellikle petrokimya alanında doğrudan yabancı yatırımların merkezi ve bölgesel kuruluşlarca özendirilmesine yönelik eylemler tanımlanmıştır.

19.06.2012 tarihli ve 28328 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 15.06.2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar" ile düzenlenen esaslar çerçevesinde, kimya sektörü yatırımları; Genel Teşvik Uygulamaları, Bölgesel Teşvik Uygulamaları, Büyük Ölçekli Yatırımlar ve Stratejik Yatırımlar kapsamında desteklenmektedir.

Destek Unsurları	Genel Teşvik Uygulamaları	Bölgesel Teşvik Uygulamaları	Büyük Ölçekli Yatırımların	Stratejik Yatırımların Teşviki
KDV İstisnası	X	X	X	X
Gümrük Vergisi Muafiyeti	X	X	X	X
Vergi İndirimi		X	X	X
Sigorta Primi İşveren Hissesi		X	X	X
Gelir Vergisi Stopajı Desteği*	X	X	X	X
Sigorta Primi İşçi Hissesi		X	X	X
Faiz Desteği **		X		X
Yatırım Yeri Tahsisi		X	X	X
KDV İadesi***				X

*Yatırımın 6. bölgede gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

**Bölgesel teşvik uygulamalarında, yatırımın 3., 4., 5. veya 6. bölgelerde gerçekleştirilmesi halinde sağlanır.

***Sabit yatırım tutarı 500 Milyon TL üzerinde olan stratejik yatırımlara sağlanır.

T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının sektöre yönelik olarak San-Tez Programı, Teknogirişim Sermayesi Desteği, Ar-Ge Merkezleri, Teknoloji Geliştirme Bölgeleri, Rekabet Öncesi İşbirliği Projeleri ile Teknolojik Ürün Tanıtım ve Pazarlama Destek Programı şeklinde destek programları bulunmaktadır.

TİM verilerine göre İzmir'in kimyevi madde ve mamulleri ihracatı 2014 yılında 1,31 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Sektörün 2014 ihracatı, bir önceki yıla göre % 15 oranında bir düşüş göstermiş olup bunda senelik ortalamada gerileyen petrol ve emtia fiyatlarının etkisi bulunmaktadır.

İzmir'de kimya sektöründe ağırlıklı olarak petrol ve petrol ürünleri, deterjan, sabun, ilaç kimyasalları, boya gibi ürünleri üreten firmalar bulunmaktadır.

İzmir'de kimya sektörü daha çok Aliaga, Çiğli ve Kemalpaşa ilçelerinde yoğunlaşmaktadır.

Özellikle Aliaga'da PETKİM etrafında bir yoğunlaşma söz konusudur. Aliaga'da ayrıca Kimya İhtisas OSB de bulunmaktadır. İlaveten sektörün ulusal ölçekteki stratejik yol haritasına bakıldığında da Aliaga'da bu sektör için kümelenme çalışmalarının yürütüleceği görülmektedir.

Diğer yandan Çiğli'de bulunan Atatürk OSB'de ve Kemalpaşa OSB'de de çok sayıda kimya firması bulunmaktadır.

PETKİM Petrokimya Holding A.Ş., SOCAR & Turcas Petrokimya A.Ş., DYO Boya Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Kansai Altan Boya Sanayi A.Ş. vb. sektördeki önemli şirketler, İzmir'de faaliyet göstermektedir.

Türkiye'nin petrokimya konusunda en büyük firmalarından biri olan PETKİM'in İzmir'deki Aliaga petrokimya tesisinin yıllık kapasitesi 3,2 milyon tondur.

PETKİM'in kapasite artırıma yatırımlarının itici gücü olan ve hammadde güvenilirliğini sağlayacak rafineri kurma çalışmaları STAR Rafineri A.Ş. tarafından başlatılmıştır.

Temeli 25 Ekim 2011 tarihinde atılan SOCAR Türkiye Ege Rafinerisi (STAR), yeni Teşvik Yasası kapsamındaki Stratejik Yatırımlar çerçevesinde onaylanan ilk yatırım olmuştur. 10 milyon ton kapasiteli rafineri, sektörün ihtiyacı olan temel kimyasalların yurtiçinde üretilmesi açısından önem taşımaktadır.

İzmir, Petkim Yatırımında inşaat süren 15 milyon ton/yıl kapasiteli STAR Rafinerisi projesi ile Türkiye'nin özel sektör eliyle yapılan ilk rafineri yatırımına ev sahipliği yapmaktadır.

PETKİM ve benzeri şirketlerin sayısının artması, İzmir ekonomisini çok ilerilere taşıyacaktır. Bu çerçevede PETKİM Konteyner Limanı'nın çok önemli olup PETKİM Konteyner Limanı, gerek kuru ve sıvı yük elleçlemesinde gerekse yeni bir konteyner terminali olarak Türkiye'nin önemli limanlarından biri haline gelecek ve Türkiye'de 11.000 TEU kapasiteli gemilerin yanaşabileceği ilk liman olma özelliği taşıyacaktır.

Türk sanayicileri Pire ve İskenderiye gibi limanlarda zaman kaybetmeyecek böylece ihracatçı firmaların navlun maliyeti azalacaktır. Liman kapasitesi yetersizliklerinden kaynaklanan sorunlara da çözüm sağlayacaktır.

PETKİM Konteyner Limanı'nın kapasitesi, Alsancak Limanı'nın bugünkü kapasitesinden yaklaşık % 50 daha fazla olacaktır. İzmir'e yapılacak her liman yatırım, İzmir ekonomisinin yanı sıra İzmir ve çevresindeki illerin de gelişmesini sağlayacaktır.

Bunun yanı sıra Avrupa'nın 7., dünyanın 28. büyük petrol rafinerisi konumunda olan Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.'nin (TÜPRAŞ) 4 adet petrol rafinerisinden biri de İzmir'de yer almakta olup bölgemiz ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır.

Diğer yandan İzmir'de bulunan, vergi ve benzeri avantajlar sağlayan, uluslararası kalitedeki serbest bölgeler uygun yatırım alanları sağlamaktadır.

Halihazırda İzmir'de 13 Organize Sanayi Bölgesi bulunmakta olup Aliğa Organize Sanayi yalnızca kimya sektöründe faaliyet gösteren bir ihtisas OSB'dir.

Diğer yandan Türkiye'nin tek plastik ihtisas sanayi bölgesi olan Menemen Plastik İhtisas Organize Sanayi Bölgesi'nde yatırımlar devam eden alt yapı çalışmaları da devam etmektedir.

Kimya sektörünün ihtiyaç duyduğu güçlü lojistik olanaklar nedeniyle, İzmir bu sektörde büyük bir potansiyele sahiptir.

Kimya sektörü, hazır giyim ve konfeksiyonun hemen ardından İzmir'in en fazla ihracat yaptığı sektörlerin başında gelmektedir.

İzmir, Aliğa'da bulunan Tüpraş İzmir Rafinerisi ve Petkim ile Türkiye'deki en büyük sanayi yatırımlarının bünyesinde barındırmaktadır.

Petkim Petrokimya Holding A.Ş.'nin yanı sıra DYO Boya Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Kansai Altan Boya Sanayi A.Ş. vb. gibi kimya sanayinin önemli oyuncularının da İzmir'de faaliyet göstermesi kentimiz için son derece önemlidir.

Özellikle ülkemizin en büyük petrokimyasal üreticisi olan Petkim'in, İzmir ekonomisi ve Aliğa ekonomisine katkıları oldukça fazladır.

KİMYA SEKTÖR RAPORU

Ayrıca Bölgemizde bulunan, vergi ve benzeri avantajlar sağlayan, uluslararası kalitedeki serbest bölgeler de uygun yatırım alanları sağlamaktadır.

Diğer yandan sektörün gelişimine yönelik devlet desteklerinin varlığı da İzmir'de kimyasal maddelerin imalatı ve ilgili sektörlerde yapılacak yatırımlar için büyük önem arz etmektedir.

Kaynaklar:

- 2012-2016 Türkiye Kimya Sektörü Strateji Belgesi ve Eylem Planı
Tehlikeli Madde Güvenlik Danışmanlığı Hakkında Tebliğ (22.05.2014 tarih, 29007 sayılı Resmi Gazete),
Tehlikeli Maddelerin Karayoluyla Taşınması Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (27.08.2014 tarih, 29101 sayılı Resmi Gazete)
Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar (19.06.2012 tarih, 28328 sayılı Resmi Gazete)
http://ekosem.ieu.edu.tr/?page_id=408
http://ekosem.ieu.edu.tr/?page_id=379
<http://www.alosbi.org.tr/?l=tr>
<http://www.impiosb.org.tr/>
<http://www.petkim.com.tr/>
<http://www.sanayi.gov.tr/>
<http://www.tim.org.tr/tr/>